

Alex van Galen

Duivelssonate

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

Proloog

Notovich was altijd beroemd geweest om zijn uitstekende geheugen. De pianist had honderden composities in zijn hoofd zitten, die hij probleemloos tevoorschijn kon toveren. Zelfs jaren nadat hij ze ingestudeerd had. En niet alleen de noten, maar ook de kleinste aanwijzingen van de componist, minuscule variaties in dynamiek. Zijn geheugen was een instrument op zich.

Tot die ene avond.

Toen keerde het zich tegen hem.

De medewerkers van het theater dachten dat hij niet meer zou komen opdagen. Ze stonden al te ruziën over wie het publiek moest toespreken. Maar klokslag acht uur verscheen hij opeens in de coulissen, liep het podium op en ging aan de vleugel zitten zonder iemand aan te kijken.

Op de eerste rij zagen sommige mensen meteen dat er iets mis was. Notovich zag asgrauw en leek onrustig. Zijn haar stond alle kanten op, zijn overhemd hing uit zijn broek en hij had een vreemd, nerveus kuchje. Maar dat was niet het meest onrustbarende. Iedereen kende de verhalen over het bizarre gedrag van de pianist, daarom waren zijn recitals juist zo gewild. Hij straalde een demonische kracht uit, waarmee hij je angst aanjaagde maar ook in vervoering kon brengen. De voorste rijen zaten meestal vol met jonge, aantrekkelijke vrouwen die echt niet alleen voor de muziek kwamen. Een avondje Notovich was spannender dan een blind date, zeker als je het gevoel had dat hij vanachter de vleugel even jouw richting in keek. Een beetje ophef was dus normaal.

Maar nu was er meer aan de hand.

Op de eerste rijen steeg een geroezemoes op. De bezoekers achterin begrepen niet waar de anderen zich druk over maakten, ze zaten te ver van het podium om de pianist goed te zien. Notovich begon te spelen. Er stond een prelude op het programma, maar hij hield zich

nooit aan programma's. Hij begon met de vijfde *Transcendentale Etude* van Franz Liszt. Die etude is bijna onspeelbaar, zo duizelingwekkend moeilijk dat er haast geen echte muziek van te maken valt. Geen normaal denkend mens zou er een recital mee openen.

Het geroezemoes golfde over de rijen naar achteren en bereikte al snel de directeur van het Parijse theater, die daar stond te luisteren. Hij vertelde later in een ochtendshow zijn versie van het verhaal, waarin hij natuurlijk zelf de hoofdrol speelde. Hij was laat in het theater aangekomen en had Notovich dus niet zelf kunnen begroeten (hij riep altijd dat hij zo'n innige persoonlijke band had met 'zijn' sterren, maar bij lastige artiesten kwam hij stevast te laat). Achter in de zaal merkte hij dat het publiek onrustig was, maar ook hij kon niet zien waarom.

De manager liep op een drafsje om de zaal heen en kwam licht hijgend aan bij de voorste ingang, waar hij het podium op keek. Hij zag alleen de rug van Notovich, die zo te zien volledig opging in zijn etude. Hij stapte via een kleine deur het toneel op. Tussen de coulissen kon hij nog steeds niet zien wat er aan de hand was. Een paar mensen op de voorste rijen waren opgestaan en stonden hardop te overleggen wat ze moesten doen. Anderen maakten gebaren dat ze moesten gaan zitten en stil moesten zijn.

Hij moest ingrijpen, maar hoe?

Hij liep het podium op. De pianist leek diep in zichzelf verzonken, half over de toetsen gebogen om de laatste akkoorden zo goed mogelijk te plaatsen. Achteraf zei Notovich dat hij niet eens wist welk stuk hij had gespeeld. Het was alsof iemand anders bezit had genomen van zijn lichaam. Er was alleen muziek. Daarbuiten totale duisternis, dof-festilte.

Het hart van de directeur sloeg over toen hij eindelijk de oorzaak van de onrust zag: er zat bloed op de handen van de pianist. Die kwam nu bij de laatste maten van de etude en ging nog steeds helemaal op in de muziek. Ook zijn hals en linkeroor waren besmeurd. Was hij gewond, of zat dat bloed er al voordat Notovich aan zijn optreden begon? Net toen de directeur zijn hand voorzichtig op de schouder van de pianist wilde leggen, hoorde hij snelle voetstappen.

Een groep gendarmes kwam van beide kanten het podium op gelopen, aangevoerd door een rechercheur in burger. Bij alle ingangen stonden agenten. In de zaal brak nu een chaos uit. Mensen begonnen

door elkaar te schreeuwen en pakten meteen hun mobiele telefoon om de buitenwacht in te lichten. Sommigen waren zo bijdehand om het gebeuren te filmen.

‘Monsieur, het spijt ons zeer, maar we komen u arresteren.’

Geen reactie. Notovich was bezig aan zijn allerlaatste akkoord. De directeur wachtte het einde niet af en legde zijn hand op de arm van Notovich. De muziek bleef besluiteloos in de lucht hangen en leek toen in het niets op te lossen. Ook de zaal viel stil. De pianist keek verbaasd naar de vreemde hand.

De rechercheur schraapte zijn keel.

‘We nemen u mee naar het bureau in verband met de verdwijning van Senna van Ruysdael.’

Die naam leek niet tot de pianist door te dringen. Hij keek de politieman aan met de verwilderde blik van een kind dat net een afstraffing heeft gehad.

‘Moet ik doorgaan?’

De directeur schudde zijn hoofd, dat was niet nodig nu. Toen liet Notovich zich gedwee afvoeren onder het gepiep en geklik van mobiele telefoons en camera's. Op internet circuleerden diezelfde avond al opnames, schokkerig en slecht belicht: Notovich zweeft tussen twee uniformen over het podium, bleek, met lege oogkassen, een echo uit een andere wereld.

Vlak voor het podium zakte een vrouw in elkaar. Een ander begon, zonder dat ze precies kon overzien wat er gebeurde, hardop te snikken. Dat was háár Notovich, niemand mocht hem kwetsen. Sommige mensen voelden aan dat dit een historisch moment was en begonnen te applaudisseren. Het aarzelende applaus leek vreemd genoeg wel tot de pianist door te dringen. In een reflex draaide hij zich om en maakte een sierlijke buiging. Het was de laatste keer dat het grote publiek hem hoorde spelen.

1

De eerste dagen hing Senna's aanwezigheid nog om hem heen als een parfum dat langzaam vervloog. Hij kon haar nog voelen op zijn huid, ruiken in zijn kleren en naast zich zien liggen in bed. Maar daarna begon het grote vergeten, net zo genadeloos als het voortschrijden van de tijd. De details vervaagden. De kleine donshaartjes op haar wang, de vreemde uitstulping van haar navel en de smaak van haar huid – alles werd minder scherp. Soms kwam opeens één van haar bizarre opmerkingen in hem op, maar dan twijfelde hij toch weer: had ze wel precies die woorden gebruikt? Ook die ontglipten hem steeds vaker.

Maar dat was niet het enige wat hij kwijt was. Haar laatste uren waren volledig uit zijn geheugen gewist.

De dag dat ze verdween, was begonnen als alle andere dagen. Hij was lang in bed blijven lezen. Toen hij honger kreeg, slenterde hij lusteloos naar een restaurantje. Daarna zwierf hij uren over straat, zoals hij wel vaker deed. Sinds zijn relatie met Senna voorbij was, miste zijn leven alle richting. Maar wat er die dag verder gebeurd was, wist hij niet meer.

De politie deed in eerste instantie niet veel toen de melding van haar verdwijning binnenkwam. Een surveillanceteam ging bij zijn appartement langs, maar hij was niet thuis. Niemand had hem gesproken of gezien. Totdat een buurvrouw hem 's avonds in een taxi zag stappen, op weg naar zijn optreden. Ze zag de bloedvegen op zijn huid en de verwilderde blik in zijn ogen. Ze belde meteen het nummer dat de agenten haar gegeven hadden.

Toen werd er alarm geslagen.

De politie had Notovich namelijk een paar weken eerder al verhoord in verband met een ander incident. Senna was toen in het ziekenhuis terechtgekomen na een verkeersongeluk en iemand had de politie getipt dat Notovich het ongeval opzettelijk veroorzaakt had.

Ze hadden Notovich ondervraagd, maar het slachtoffer had geen aangifte gedaan.

Het voorval maakte Notovich nu extra verdacht.

Hij werd vastgezet.

In zijn appartement vond de politie niets wat wees op een misdrijf of zelfmoord. Iemand van de technische recherche kwam in zijn cel om een monster te nemen van het opgedroogde bloed in zijn hals en op zijn handen. Notovich liet hem begaan. Zijn kleding werd snel met blacklight gescand, maar er zaten geen bloedvlekken op. Ze wilden onder zijn nagels zoeken naar huidschilfertjes van het mogelijke slachtoffer, maar de nagels van Notovich waren daar te kort voor, zoals bij veel pianisten. Daarna stelden rechercheurs steeds weer dezelfde vragen en hielden ze hem uren vast. Maar Notovich herinnerde zich niets.

Helemaal niets.

Ze geloofden hem natuurlijk niet. Maar de tijd drong, want zonder bewijs konden ze hem niet onbepert vasthouden. Nadat ze hem een nacht lang hadden ondervraagd, werd hij snel naar een bewaakte kliniek gebracht voor een medisch en psychologisch onderzoek. Daar kreeg hij iets te eten en mocht hij zich douchen. Voor het eerst was hij even alleen.

Toen hij zich uitkleedde, rook hij Senna's parfum op het T-shirt dat hij onder zijn overhemd droeg. Er ging een vlaag van onbestemde emoties door hem heen. Ze had dit shirt 's nachts vaak aan, daarom droeg hij het ook zo graag; het hielp hem in de juiste sfeer te komen voor een optreden. Pas toen hij het weg wilde leggen, zag hij dat er bloedvlekken op zaten. Hij had het schone overhemd voor het optreden blijkbaar over het shirt heen aangetrokken. De politie had het over het hoofd gezien.

Ze hadden gezegd dat hij al zijn kleren in de plastic zak moest doen die op het bed lag, maar hij propte het T-shirt in een nachtkastje voordat er iemand binnenkwam. Hij wist zelf niet precies waarom.

Hij werd twee dagen lang onderzocht door een team neuropsychologen. Eerst werd zijn hoofd nagekeken op verwondingen. Toen ze die niet vonden, werd er een serie CT-scans gemaakt, die niets opleverden. Iedere expert trok daaruit zijn eigen conclusies. De een had het over een verdrongen trauma. Dat zou vanzelf weer bovenkomen (veel praten was de oplossing). Nummer twee wees erop dat Notovich

wel vaker black-outs had gehad. Dat kon wijzen op een hele reeks neurologische aandoeningen, van parkinson tot vroege dementie. Expert nummer drie was minder spraakzaam. Hij wilde geen beschuldigingen uiten die hij niet met absolute zekerheid kon bewijzen. Na enig aandringen formuleerde hij na een zorgvuldige afweging van voors en tegens zo genuanceerd mogelijk zijn mening: Notovich loog dat het gedrukt stond. Dus werd er een uitgebreide persoonlijkheidstest gedaan. De uitkomst was voorspelbaar. Hij had een neiging tot labiliteit en neurotisch gedrag. Jeugdtrauma. Bindingsproblemen. En nog wat belangwekkende inzichten, die Notovich snel weer vergat.

Zijn advocaat vond het welletjes. Ze konden Notovich niet langer vasthouden, want er was nog niet eens een lijk gevonden. De politie liet hem voorlopig vrij. Toen hij wegging, trok hij het T-shirt aan onder zijn andere kleren.

De politie had flink huisgehouden in zijn appartement. Hij deed niet eens moeite de boel weer op te ruimen. Hij klampte zich vast aan de laatste restjes van Senna's geur die daar van haar hingen: de thee die ze dronk, de deodorant die nog op de wastafel stond. Foto's had hij niet, dat had hij altijd maar krachteloze wapens tegen de sterfelijkheid gevonden. Nu zou hij veel overhebben voor één pasfotootje.

De politie hield inmiddels een grootscheepse zoekactie naar het lijk van Senna. Ze werd niet gevonden. Ook het bloedonderzoek leverde tot verbazing van de recherche geen sluitend bewijs. De monsters bevatten niet genoeg DNA om eenduidig vast te stellen of ze van Senna waren. Waarschijnlijk had hij veel getranspireerd of zat er bodylotion op zijn huid. Niemand had op deze uitslag gerekend.

Een halfuur later stonden ze weer bij Notovich op de stoep. Er moest toch ergens kleding liggen met bloedvlekken. Notovich zei dat hij zijn pak en overhemd al had afgestaan aan de recherche. Ze wilden het appartement nogmaals doorzoeken, maar Notovich was hier door zijn advocaat op voorbereid. Hij weigerde de politie binnen te laten; hij had nu wel genoeg meegewerkt. De stem van de rechercheur klonk hees van onderdrukte aversie: 'We komen vanmiddag terug met een huiszoekingsbevel. U begrijpt dat u beschikbaar moet blijven voor ons onderzoek. Als u Parijs verlaat, beschouwen we u als een voortvluchtige.'

Notovich begreep het maar al te goed. Hij begreep dat zijn leven voorbij was. Dat ze nooit zouden geloven dat hij zich niets herinner-

de. En dat zijn gemis alleen maar groter zou worden als hij in dit appartement bleef, in deze stad waar hij op elke straathoek verwachtte haar tegen het lijf te lopen. Zodra de politie de straat uit was, graaide hij de hoogstnoodzakelijke spullen bij elkaar en stouwde ze in een tas. Toen pakte hij zijn papieren en pasjes. Hij wist dat het dom was om te vluchten, maar hij hield het hier niet langer uit.

Hij pakte de metro naar het treinstation en kocht een kaartje naar Amsterdam. Hij betaalde contant. Toen hij de trein in stapte, hield niemand hem tegen. De treinreis leek eindeloos te duren. Hij verwachtte steeds weer dat er iemand om zijn paspoort kwam vragen en verborg zich urenlang achter zijn krant. Er kwam niemand. Toen ze de Nederlandse grens over reden, voelde hij zich nauwelijks opgelucht.

In Amsterdam hield hij zich eerst een tijdje schuil in een budgethotel voor jongeren en liet hij een baard staan. Hij kwam zijn kamer nauwelijks uit en niemand herkende hem. Hij verwachtte dat de Franse politie een grote zoekactie zou starten, maar dat gebeurde niet. Het nieuws was inmiddels ook doorgedrongen tot Nederland. Uit een krant begreep hij dat zijn appartement in Parijs nogmaals doorzocht was. Er was niets gevonden. De Fransen vroegen de Nederlandse regering om uitlevering van de pianist. Maar niemand wist óf hij in Nederland zat. Bovendien vond het ministerie van Buitenlandse Zaken dat er fouten waren gemaakt bij het onderzoek. Notovich was nog altijd een Nederlands staatsburger. Hij had rechten.

En zo verzandden alle pogingen van de Fransen. Na een paar weken gesteggel lieten ze het onderzoek rusten. Toen durfde Notovich zijn advocaat pas te bellen (op diens privénummer). Hij vroeg hem hoe het ervoor stond. De advocaat reageerde nogal formeel, want hij was net als Notovich bang dat het gesprek afgeluisterd werd. Hij zei dat Notovich een grote fout had gemaakt door te vluchten. Maar hij liet doorschemeren dat hij zich voorlopig geen zorgen hoefde te maken, zolang hij zich maar gedeisd hield. Reizen naar het buitenland was natuurlijk geen optie.

De zaak kwam inderdaad niet voor. Niet dat het Notovich veel uitmaakte. Hij had zijn tijd net zo goed kunnen doorbrengen in een echte cel. Zijn geheugenverlies was ook een gevangenis, maar dan een waarvan de sleutel zoek was. Het enige wat hij nog van Senna had, was het T-shirt met haar geur. Hij had geen idee waarom hij er geen

afstand van kon doen. Hij had ook iets anders kunnen meenemen wat hem aan haar herinnerde, dat was ongetwijfeld slimmer geweest. Misschien had hij iets nodig wat bewees dat ze echt was verdwenen. Of dat ze echt had bestaan. Want het bloed was van Senna, dat wist hij zeker.

Hij trok in een oude opslagkelder die vroeger van hem was geweest maar nu op naam van zijn halfzus Linda stond. De kelder lag tien minuten lopen van haar appartement. Zij deed boodschappen, kookte af en toe voor hem en was lange tijd zijn enige contact met de buitenwereld. Hij lag de hele dag in bed of op de bank, waste of schoor zich niet en at nauwelijks. Hij zag niemand.

Hij wilde in het reine komen met zijn verleden, maar hoe kom je in het reine met een zwart gat? Zijn geheugen was veranderd in een inktzwarte draaikolk die alles opslokte wat in zijn periferie kwam: meteoren, manen, planeten en Senna, de zon.

Er sloop een overweldigende vermoeidheid in zijn armen en benen. Senna glipte langzaam weg uit zijn wanhopige omhelzing. Zelfs aan haar denken werd een te grote inspanning. 's Nachts kon hij niet slapen en overdag kon hij niet wakker blijven, zodat dag en nacht als stroop in elkaar overvloeiden. Haast onmerkbaar en langzaam als een olietanker was zijn wereld tot stilstand gekomen. Zelfs zijn woede doofde. In zijn zwartste momenten wilde hij uit het raam springen, maar hij had er geen energie voor (en hij zat ook nog in een kelder). Soms schreeuwde hij hardop tegen de muren. Het zou misschien troost bieden als er iemand luisterde, maar er luisterde niemand.

Ten slotte greep Linda in. Ze zette hem onder de douche en bracht hem naar een huisarts. Hij ging mokkend mee, maar eenmaal binnen vertelde hij openhartig hoe hij zich voelde. De arts herkende hem niet als de grote musicus. Hij bleef de hele tijd naar zijn computerscherm kijken en concludeerde toen: 'Zo, dus het gaat eventjes wat minder? Dat is niet zo leuk voor u.' Vervolgens schreef hij wat 'pilletjes' voor waar hij zich beter van zou voelen.

De pilletjes hielpen niet.

Uiteindelijk stelde Linda hem voor aan een vriendin die weleens met Notovich wilde praten, als hij daar behoefte aan had. Maar hij rook het aroma van een professionele hulpverlener al op een kilometer afstand. Bovendien vond hij het roekeloos van Linda om iemand

te vertellen wie hij was. Maar die vond dat Nicole te vertrouwen was. Ze liet het onderwerp even rusten en begon er een week later weer over. Nicole was een psychiater die deadlines stelde aan haar hulp. Ze liet haar patiënten niet zomaar wat aanmodderen. Bovendien kon hij ermee ophouden zodra hij wilde. Wat hield hem nog tegen?

Op een nacht zag hij Senna opeens haarscherp voor zich in een droom. Hij zat achter de toetsen en zij lag naakt op haar buik boven op de vleugel, speels en uitdagend, alsof ze zeggen wilde: 'Waarom hoor ik niks? Ik wacht hier al tijden op een mooie prelude.' Een deel van hem wist dat hij sliep en dat zij niet echt was, maar hij kon zich niet meer herinneren waarom niet. Hij boog zich naar haar toe en haar lichaamsgeur kroop zijn neus in. Duizend kleine herinneringen kwamen naar boven, duizend kleine *déjà vu's*. Toen hij haar wilde kussen, trok ze haar hoofd een stukje terug.

'Lieveling... zul je wel voor me blijven spelen?'

'Altijd.'

Hij voelde opeens dat ze niet alleen waren. In het halfduister dacht hij de schaduw van een man te zien. Na een tijdje staren zag hij duidelijk de schittering in diens ogen. De blik had iets kwaadaardigs. Notovich wilde vragen wie hij was, maar diep vanbinnen vond hij de schemerige figuur iets vertrouwds hebben, alsof hij hem al eeuwen kende. Hij had misschien angst moeten voelen, maar dat was niet zo. De man in het donker zei niets maar ging achter de vleugel zitten en begon te spelen. Het was de meest ongewone muziek die hij ooit had gehoord. De pianist had een beheersing van het instrument die Notovich niet voor mogelijk had gehouden. De wonderlijke melodie voerde hem regelrecht naar de plaats in zijn hart waar hij al zijn pijn had weggestopt, een pijn die hij voor het eerst kon aanraken zonder erdoor verpletterd te worden. Hij wist dat hij straks wakker zou worden, maar dat wilde hij niet. Hij wilde met de muziek mee. Toen stierf de melodie weg als bij een speeldoosje dat opnieuw moest worden opgewonden. En ook *zij* leek nu op te lossen. Hij wilde haar niet laten gaan. Hij wilde dit moment zo graag vasthouden, háár vasthouden.

'Laat me gaan, je doet me pijn, Misha! Ik krijg geen adem, Misha! Misha...!'

Hij werd nat van het zweet wakker, schopte het laken van zich af en keek de kelder rond. Hij was haar weer kwijt. Opstaan. Hij moest op-

staan. Hij negeerde de dorst, de afschuwelijke smaak in zijn mond en het bonken in zijn hoofd. Hij moest eerst zijn armen en benen in beweging zien te krijgen. Die waren loodzwaar. Na een paar stappen stootte hij in het donker zijn teen tegen een stoel. Hij wilde op de vloer gaan zitten, maar kwam terecht op een verkreukeld bierblikje. Onder in een la vond hij ten slotte de sleutel die hij zocht.

De vleugel stond in een hoek onder de rommel. Hij was van zijn moeder geweest; als kind had hij hiermee voor het eerst opgetreden voor familie en vrienden. Nu was hij afgesloten met een stevig hangslot en twee stalen beugels. Die had hij er na zijn vlucht uit Parijs zelf met een baksteen in geramd, alsof het instrument een kluis was met dodelijke inhoud. Notovich had al die tijd geen noot muziek gehoord of gespeeld. Hij was ervan overtuigd dat zijn obsessie voor muziek de oorzaak was van zijn lot. Maar één ding had hem beschermd tegen een totale instorting: in de kleinere bergruimte naast het woonvertrek stond een andere piano, een oud ding met afgedekte snaren. Daarop dwong hij zichzelf elke dag te studeren om zijn vingers soepel en sterk te houden. Zo oefende hij dag in dag uit de moeilijkste composities zonder ooit een klank voort te brengen. Het was een dunne draad met zijn oude leven.

De toetsen van de vleugel had hij al die tijd niet aangeraakt. Hij veegde twee dozen met foto's van de klep en stak de sleutel in het hangslot. Toen hij het instrument voor het eerst in al die tijd opende, voelde hij een golf van paniek opkomen. Aarzelend ging hij zitten. Hij probeerde met zijn wijsvinger de melodie na te spelen die hij in zijn droom had gehoord. Maar zijn angst veranderde al snel in onmacht: de melodie was verdamp. Teleurgesteld sloot Notovich de klep en grendelde hem weer af met het hangslot. Toen gooide hij de sleutel in de wc. Die bleef daar op de bodem van de pot liggen.